

A Rabbi's Approach to Monetary Problem Solving

Q [We present a summary of our conversation with a new community rabbi who sought our help in handling a monetary dispute between two congregants. We will not focus on the specific dispute and solution, which he shared with us.]

The scope of a particular dispute, between people who need to interact with each other regularly, is a few thousand shekels. I was reluctant to accept responsibility for the matter, both because I do not want to create resentment between congregants, as well as because I do not "specialize" in monetary Halacha. However, they want me, specifically, to handle it, and a rabbinical mentor told me I have no choice. So far, each side has told me his side separately; I have not met with them together. I think each one of them is trying to be honest, but each views the situation differently, both on factual and on legal grounds. How should I handle the situation?

>>

מומחה. ואפשר דאזותן שנוהגים לדון ביחידים היינו בדברים שרגילים ופשוטים שהם מומחים בהם. או אפשר דהיא הנותנת דכיון דהאידינא ליכא מומחה ולית דחכים האידנא בדין, ... אם כן כי קיבלוהו בסתם, מסתמא קיבלוהו בין לדין בין למעוה, ודמי למה שכתב הנמוקי יוסף ... שאם קיבלו עליהם יושבי קרנות, שדינן דין ואפילו טעו אין חייבים לשלם, דהא לא מצו למימר דאדעתא דלדון דין תורה קיבלום, דהא מידע ידעי שאינן יודעים דין תורה ... ועל כן יש לזהר שלא לדון ביחידים אף שקיבלוהו, אם לא שמפרש בהדיא: איני יודע לדון אתכם דין תורה, או שהוא דין פשוט ומומחה ורגיל הוא בכך, דבכהאי גוונא איכא מומחה אף האידנא

2. שולחן ערוך חושן משפט סי' יז סעי' ה

אסור לדיין לשמוע דברי בעל דין האחד שלא בפני בעל דין חברו. הגה: ודוקא שידע הדיין שיהיה דיין בדבר, אבל אם שמע מענת האחד ואחר כך נתרצה השני לדון לפניו, מותר להיות דיין בדבר

גמרא, סנהדרין דף ו ע"ב

רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אסור לבצוע, וכל הבצוע – הרי זה חוטא, וכל המברך את הבצוע – הרי זה מנאץ, ועל זה נאמר בצע ברך נאץ ה', אלא: יקוב הדין את ההר, שנאמר: "כי המשפט לאלקים הוא", וכן משה היה אומר: יקוב הדין את ההר; אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלו, ומשים שלו בין אדם לחבירו, שנאמר: "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוק".

1. שולחן ערוך ורמ"א חושן משפט סי' ג סעי' א, ג

אין בית דין פחות משלשה. וכל שלשה נקראים בית דין, אפילו הדיוטות; (דאי אפשר דלית בהו חד דיווע סברות בדינים, אבל אי לית בהו חד דידע, פסילי לדון. ומכל מקום יכולין לקבל הטענות ולשלחם לפני מורה). והם דנים את האדם בעל כרחו, אם הנתבע מסרב לירד לדין או שאינו רוצה לדון עם התובע בעירו

ג] אעפ"י שיחיד מומחה לרבים מותר לו לדון יחידים, מצות חכמים שיושיב עמו אחרים.

ש"ד שם ס"ק י

אף על פי כן מצות חכמים כו'. עיין בתשובת מהרש"ל ... דאפילו בקיבלוהו והוא מומחה, אסור לו לדון יחידים והביא ראיות, ובתשובת שארית יוסף סי' י"ז חלק עליו ודחה ראיותיו ... דאיתא התם להדיא דר' אבהו היה דן יחידים, ואמרו לו תלמידיו והא תנן אל תהי דן יחידים, והשיב להם כיון שבאים מעצמם לדון לפני הרי כאילו קיבלוהו ... מיהו לענין דינא, האידנא בזמן הזה דליכא מומחה צריך עיון, דיש לומר דשאני ר' אבהו דמומחה הוי, ובמומחה דוקא מהני קבלה, והכי מוכח בירושלמי ... ואין לומר דשאני התם שהתנו עמו בפירוש שידון דין תורה ... דסתם קבלה לפני שאינו מומחה הוא אדעתא לדון דין תורה, עיין שם, אבל באינו מומחה יש לומר דלא ידון לכתחילה. וכן משמע להדיא בהרא"ש ... כתב וזה לשונו, דכיון שנשתדל מתחילה לדון והוא אינו מומחה ראוי הוא שישלם מביתו, ואף על פי דקיבלו עליהו, מכל מקום לא הוה ליה לדון יחידים כיון שאינו מומחה, עד כאן לשונו. ולפי זה אותן שנוהגים לדון ביחידים איכא דבאים מעצמם לדון או אפילו בקיבלוהו, לאו שפיר עבדי כיון דהאידינא ליכא

<<